

De slachtmaand

De maand november was vroeger, op de Romeins kalender, de negende maand van het jaar. We vinden het Latijnse woord voor negen – nove - dan ook terug in de naam november.

De oude Nederlandse naam voor deze maand is de slachtmaand, in deze maand werd het vee geslacht. Elk dier dat voor de winter werd geslacht hoefde in de winter niet op stal en hoefde niet te worden bijgevoerd.

Die oude namen van de maanden werden toch nog lang gebruikt heb ik enige tijd geleden ontdekt. In een boek over de Nederlandse literatuur stond ook een stukje over Guido Gezelle, een Vlaamse priester, dichter, taalwetenschapper en vertaler. In dat stukje ook een afdruk van zijn bidprentje waarin staat dat hij op de eerste dag van de bloeimaand in 1830 was geboren en op de 27^e dag van de slachtmaand 1899 was gestorven. Die oude namen zijn dus langer gebruikt dan ik had gedacht.

Behalve slachtmaand is november echter ook de maand voor de vogeltrek.

Hoewel de vogeltrek al enkele maanden geleden voorzichtig op gang is gekomen, gaan de vogels die het hier in de winter te koud vinden in grote getale nu ons land gaan verlaten.

De vogeltrek is een wonderlijk fenomeen. Vogels die we hier de hele zomer door gezien hebben, zijn opeens als bij toverslag verdwenen. Daar had men vroeger overigens heel bijzondere verklaringen voor.

Zo dacht men dat de roodstaart in de winter veranderde in een roodborst en de koekoek in een sperwer. Ook dacht men dat de zwaluwen bij het naderen van de winter zich opgerold in de modder op de bodem van plassen en moerassen verschuilden.

Nu weten we echter wel beter. Vogels hebben veel voedsel nodig omdat ze niet erg zuinig met energie omspringen. Ze hebben een veel hogere lichaamstemperatuur dan wij en dus hebben ze ook meer brandstof nodig om hun inwendige kachel te stoken. Ook kost vliegen als middel van voortbewegen veel meer energie dan lopen. Natuurlijk, hun lichaam heeft zich aan al die zaken

aangepast maar een en ander kost toch veel energie. Het kost zoveel energie dat er in de winter voor grote groepen vogels, de ouders en de jongen die er dit jaar bij zijn gekomen, hier eenvoudigweg niet genoeg voedsel te vinden is.

Als ze willen overleven moeten ze dus wel naar andere voedselgebieden vertrekken, gebieden waar meer voedsel te vinden is dan hier in de winter.

Die nieuwe voedselgebieden liggen ver weg, soms wel heel ver weg. Zo vliegen onze boerenzwaluwen helemaal naar Zuid-Afrika om daar te overwinteren. In het voorjaar wordt dan dezelfde afstand in omgekeerde richting afgelegd. De inspanningen die ze daarvoor moeten leveren zijn heel groot.

Maar ook de gevaren liggen er niet om. Zeeën, bergketens en woestijnen moeten allemaal worden overgestoken en talloze natuurlijke vijanden zoals bijvoorbeeld roofvogels moeten worden ontweken. Bovendien komen daar ook nog eens allen gevaren bij die wij mensen met al onze activiteiten de vogels voorschotelen. Vliegtuigen, hoogspanningsleidingen en "eeuwige" vlammen van olieraffinaderijen vergen onder de vogels vele slachtoffers.

Daarnaast moeten onze trekvogels ook de geweelopen van de jagers zien te ontwijken om de slachtaand te overleven.

Herman Beuvs